Repere lingvistice în proza lui Vasile Voiculescu

Oana Magdalena Cenac*

Keywords: *linguistic level*; *phonetic level*; *lexical level*; *morphological level*; *stylistics*; *Vasile Voiculescu*

Analiza noastră se bazează pe un corpus de texte, preluat din ediţia în două volume (*Capul de zimbru* şi *Ultimul Berevoi*), apărută în 1966 la Editura pentru Literatură din Bucureşti. Lectura acestor texte ne-a relevat încercarea autorului de a recrea o atmosferă caracteristică fie unei ruralităţi ancestrale, păstrătoare a unor diverse tradiţii şi credinţe, de la cele cu rădăcini păgâne (*În mijlocul lupilor*, *Lostriţa*, *Pescarul Amin*, *Ultimul Berevoi*) până la cele în care sunt vizibile elementele creştine (*Chef la mânăstire*), fie unor spaţii exotice (*Fata din Java*).

Modelul de analiză abordat presupune o cercetare a corpusului propus pe niveluri lingvistice (fonetic, morfologic, lexical şi stilistic), cu observaţii de ordin normativ (acolo unde a fost cazul), cu scopul de a ilustra raportul dintre norma lingvistică şi norma literară, pornind de la premisa că opţiunea autorului pentru oricare dintre norme reprezintă nota de originalitate a operei.

La nivel fonetic, notăm oscilaţia între utilizarea unor variante lingvistice specifice zonei nordice, alături de cea sudică, alegerea uneia dintre variante fiind motivată de originea autorului şi de spaţiile evocate. Astfel, semnalăm:

- trecerea lui *a* la *ă*: „*Hojmălăii* încremeniră şi-l priveau cu spaimă" (I, 281);
- vocala *ă* neaccentuată, protonică, urmată de *a* accentuat în silaba următoare, se transformă în *a* prin asimilaţie regresivă; fenomenul este atestat pe arii întinse în Moldova): „Lătrau mişeii de prin curţi, la adăpostul *Zaplazurilor*" (II, 48); „Doica, *dadaca*, slugile, finii şi vecinii, toţi mi-au hrănit copilăria" (II, 176);
- alternanţa vocalei neaccentuate *e* cu vocala *i*, specifică graiului moldovenesc: *deseară* în loc de *diseară*; *dumânecă* în loc de *duminică*, *mizilic* în loc de *mezelic*;
- vocala neaccentuată *o* alternează cu *u*: *mosafiri* în loc de *musafiri*, *cocoană* pentru *cucoană*;
- utilizarea vocalei deschise *a* neaccentuat protonic în loc de *ă*: *zahar* în loc de *zahăr*, *balan* în loc de *bălan* ş.a.

* Universitatea „Dunărea de Jos", Galaţi, România.

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)

În privinţa accidentelor fonetice, am identificat: afereza: „*Mneatale*, îţi arde de glume?" (I, 222); apocopa: „*Da'* ce pofteşti 'mneata?" (I, 218); sincopa: „De bună seamă că are să fie nevoie de câine *vrenic*" (II, 42); „Nu mai văzuse în ochi, darmite în gură, de-o lună" (II, 226); metateza: „Sufletul *nehodinit* te-a chemat să te vadă" (II, 315); „O lungă aşteptare se întinsese iar peste ei, *învrâstată* cu somnuri adânci" (II, 155).

La nivel morfologic, am exemplificat o serie de aspecte mai deosebite care privesc anumite categorii gramaticale ale părţilor de vorbire (analiza noastră a avut în vedere substantivul, adjectivul, pronumele, verbul şi adverbul), semnalând, acolo unde situaţia o impunea, deosebirile faţă de norma lingvistică actuală.

Substantivul. La categoria genului, notăm folosirea unor substantive încadrate la alt gen faţă de cel actual: substantivul *catapultă* (feminin) apare în text la genul neutru: „Îl lovise cu spăimântătorul lui *catapult* de vântoasă" (II, 143). Un alt exemplu este substantivul *apocalipsă* (feminin) înregistrat cu forma de masculin / neutru: „plin numai cu versuri de *apocalips*" (II, 190).

La categoria declinării, textul voiculescian oferă exemple de utilizări ale unor substantive folosite la altă declinare faţă de cea impusă de norma actuală. Astfel, substantivul *cătuşnică* este de declinarea a II-a, şi nu de declinarea I: „Plecam de jos, dintre malurile căptuşite cu *cătuşnic* şi crivine argintii" (II, 57). Substantivul *genune* este înregistrat cu o variantă de declinarea I: „N-a fost an să nu-şi ia, acolo, în *genună*, dajdia ei" (I, 46).

În ceea ce priveşte categoria numărului, se observă că o serie de substantive sunt înregistrate cu forme de plural, diferite de norma literară actuală. Astfel, *dulamă* este folosit la plural, cu forma *dulămi*: „Stă ca o mogâldeaţă peste care zac azvârlite ghebele şi *dulămile* oamenilor" (I, 192). Substantivul *mâncare* prezintă varianta de plural *mâncări*: „Îl aştepta masa îmbelşugată cu *mâncări*, trufandale şi băuturi" (II, 254).

La ***adjectiv***, se înregistrează diferenţe minime între norma literară actuală şi norma epocii în care a scris V. Voiculescu. Totuşi, notăm folosirea adjectivului *înflorat* cu desinenţa de plural *-i*, deşi substantivul pe care îl determină este de genul neutru: „Şi nişte poturi *înfloraţi* cu ibrişin roşu, aproape întregi" (II, 184).

Pentru ***pronume***, am identificat următoarele fenomene:

- folosirea formelor *matale* şi *dumitale* (cu grad minim de reverenţă): „I-ai luat *matale* locul, râdea ea" (II, 107);
- folosirea locuţiunilor pronominale de politeţe, bine reprezentate la Vasile Voiculescu: „Şi *Preasfinţia-sa* înclina să nu le dea crezare" (I, 151); „la ceasul rânduit de *Sfinţia-ta*" (I, 127);
- adjectivul pronominal nehotărât *alde*, folosit pe lângă numele proprii, pronume: „La *alde Vlad* în bătătură, zvârlea ea răspuns peste cap" (I, 228); „Cine

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)

mai avea timp de ciudăţeniile povestite de *alde pierde-nopţi* că le fâlfâie pe la ureche" (II, 308);

- adjectivul pronominal nehotărât oarecare apare cu forma grafică *oarecari*: „Părinţii, după *oarecari* opinteli zadarnice să-l scoată, se liniştiră" (II, 249).

La fel ca la adjectiv, ***numeralul*** înregistrează diferenţe minime sub aspectul normei. Notăm folosirea numeralului colectiv cu forme specific populare: „Au fost găsiţi *câteşipatru* morţi, trântiţi deasupra" (II, 172).

Forma *câteşitrei* înregistrează şi varianta de feminin *câtetrele* – „*Câtetrele* trăgeau ţintă ca nişte săgeţi spre baltă" (I, 24) –, dar şi forma *câteşitrei*: „din *câteştrei* îmbrăcaţi în cămăşi scorţoase" (II, 65).

În ceea ce priveşte ***verbul***, din analiza textului voiculescian am identificat o serie de ocurenţe verbale care diferă de norma actuală, unele dintre acestea fiind motivate de redarea specificului lingvistic al zonei. Astfel, verbul *a căuta* apare cu forma specifică zonei de nord – *a căta*: *„Nu ştia ce să facă şi căta înapoi spre baci"* (II, 47).

Verbele *a da* şi *a sta* sunt folosite la imperfect cu formele *dam* şi respectiv *sta(m)*: „Ne *dam* jos ca să uşurăm caii la coaste" (II, 57); „Câinele *sta* liniştit, n-avea poruncă de la baciul lor să se amestece" (II, 43); „*Stam* în cumpeni: să mă urc şi să cad pe neaşteptate?" (II, 60).

Verbul *a vrea* înregistrează varianta de imperfect *vream*: „*Vream* să rămân pe loc" (II, 82) sau „Eu *vream* să plecăm" (II, 83).

Mai rar folosit în Moldova, perfectul simplu apare în multe situaţii în textele voiculesciene sub influenţa normei munteneşti: „Nu mă *putui* stăpâni şi-l *rugai* pe Dionis să se oprească" (II, 128); „Prizonierii *fură* puşi în libertate după împlinirea formalităţilor" (II, 156).

Remarcăm folosirea formelor iotacizate care au rezultat în urma unui fenomen de modificare a consoanelor *t*, *d*, *n*, *r* urmate de *i* (*iot*) în *ţ*, *d(z)* şi *i*. Textul voiculescian înregistrează un număr mare de ocurenţe ale verbelor cu forma iotacizată, iar în unele situaţii, acelaşi verb apare în concurenţă cu forma mai nouă, cu dentala refăcută. Astfel, pentru conjugarea I: verbul *a amâna* are la conjunctiv prezent forma iotacizată *să amâie*: „Îi cunună voievodul Mihaly pe care-l rog *să amâie* plecarea" (II, 130).

Verbul de conjugarea a II-a *a cădea* este folosit la conjunctiv prezent atât cu forma *să cadă* – „Roua, în loc *să cadă* fragedă, se zvântă" (II, 95) –, cât şi cu forma iotacizată *să cază*: „Lucrurile începeau să se precipite şi *să cază* rând pe rând" (I, 73).

La conjugarea a III-a, verbele *a pune*, *a rămâne*, *a ţine* şi *a spune* sunt folosite la conjunctiv prezent cu varianta iotacizată: „El azvârlise tot, mobile, scoarţe şi nu mai vrusese *să* mai *puie* nimic la loc (II, 57); „S-a învoit *să*-l *ţie* la curte până-n primavera" (II, 22); „N-a vrut *să*-mi *spuie* decât că a stat în genunchi" (II, 123).

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)

Conjugarea a IV-a poate fi ilustrată cu verbul *a veni*, folosit cu forma iotacizată la conjunctiv prezent: „Îngrijorat, bătrânul a trimis vorbă lui Scoroambă *să vie* pe la el”(II, 15); „şi ceru *să vie* nursa cu copilaşul” (II, 221).

În cazul **adverbului**, s-a remarcat:

– folosirea adverbului *acum* cu varianta *acuş*, *acuşi*, *acu*: „O să se întâmple *acuş* curând, pe drumul de seară” (II, 77); „*Acuşi*, de cum scotea capul ei nervos pe uşă […] se speria” (I, 144).

– o altă formă adverbială este *abitir* (< tc. *beter*) = ‘mai mult, mai bine’: „Toată linia de popi din satele aşezate pe drumul apucat de el zbârnâia, bătută *mai abitir* ca un telegraf de paracliserii sosiţi” (I, 120).

La nivel lexical, demersul nostru este construit pe trei coordonate: identificarea mijloacelor de formare a cuvintelor, analiza din perspectivă etimologică a vocabularului folosit de autor şi identificarea expresiilor idiomatice.

În ceea ce priveşte mijloacele de formare a cuvintelor, s-a constatat preferinţa pentru derivarea cu prefixe şi sufixe, dintre acestea cele mai productive fiind:

– prefixele: *des-*: „Cum a putut să se scoale şi *să se despotmolească* singur” (II, 145); *dez-*: „A încordat grumazul *dezţepenit* şi gâtul ascultător i-a înălţat capul de pe pământ”(II, 36); *ne-*: *Nedezlegarea* ei pe mine mă ţinea însă sub obsesia unei vrăji” (II, 306); *stră-*: Din *străfundurile* desişurilor se prelingeau pisici sălbatice” (I, 64);

– sufixele: *-an*: „Dar aşteptau *băietanii* lui Dionis cu târnele pe cobiliţe” (II, 90); *-andru*: „Făurarul, un *băieţandru*, de dragul larmei, bătea nouă lovituri de nicovală” (II, 73); *-et*: „*Muieretul* dimprejur murea de poftă” (I, 231); *-uţ(ă)*: „Cârnaţi aşijderea fragezi ca roua şi o *mămăliguţă* grozavă” (I, 130).

Sub raport etimologic, structura vocabularului textelor voiculesciene parcurse a relevat prezenţa unor elemente de origini variate, cum ar fi:

- de origine latină: *noaten* ‘mânz’ (< lat. *annontinus* ‘în vârstă de un an’): „Parcă eşti un *noaten* prins întâi la ham” (II, 93); *speluncă* ‘peşteră, grotă’ (< *spelunca*): „M-a poftit în *spelunca* lui” (I, 108); *zgaibă* ‘bubă mică care a început să prindă coajă’ (< lat. *scabere* ‘a se scărpina’): „Uite şi acum *zgaibele* lăsate de colţii şi ghearele lor” (I, 109);
- de origine slavă şi bulgărească: *caraulă* ‘pază, gardă’ (< bg. *karaul*, ngr. *karaùli*): „Taurul rămas înapoi răgea năbădăios de *caraulă* pe creastă” (II, 329); *caznă*: 1. ‘tortură, chin, supliciu’, 2. ‘suferinţă, durere, nelinişte’ (< sl. *Kazni*); cf. sb. *kazna* ‘pedeapsă’, pol. *kazn* ‘pedeapsă’: „Cu multă *caznă*, abia la jumătate din păpiţa obişnuită” (II, 222); *chelar* ‘majordom, intendent, persoană care deţinea cheile cămării unei gospodării boiereşti’ (< gr. *κελλάριος*) prin intermediul sl. *kelarĭ*. La origine se află lat. *cellarium* (cf. it. *cellaio*, fr. *cellier*), care, prin ngr. *κελλάρι(ον)*, a dat şi *chelar* (‘cămară, depozit de provizii’), cf. *cellar*. Cuvântul a trecut în tc., bg. *kiler*, de unde dubletul românesc *chiler* ‘cămară’: „Dar mântuire are, i-o întoarse *chelarul*” (I, 239); *ciosvârtă* ‘sfert

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)

dintr-un animal tăiat' (< sl., bg. četvărt): „ieşiră pulpe de oaie, ciozvârte de berbec, hartane de pasăre" (II, 75); *pocinog*: 1. 'saftea, prima vânzare din zi', 2. 'început', 3. 'bucluc, boroboaţă' (<sl. *počinŭkŭ* 'început'). Acest cuvânt apare în textul voiculescian consultat de noi cu sensul trei: „Căutând să dea repede foile catastifului mai departe, peste degetul protopopului, înţepenit ca un cu cui în fila cu *pocinog*" (I, 119);

- de origine ucraineană şi poloneză: *balercă* 'butoi'' (< rus. *barylka*, pol. *barilka*): „Încât repede *balerca* din pivniţă se goli, aşa că trebui să o răstoarne cu vrana în jos" (II, 257); *başcă* 'beci' (< pol. *baszta*): „a prins hoţii, i-a legat cobză şi i-a trimis la *başcă*" (II, 29); *druşcă* '(una dintre) fetele care însoţesc mireasa la cununie' (< ucr. *družka*): „A ieşit numaidecât Rada între cele două *druşte*" (II, 126); *şleahtă* (< pol. *szlachta*): 1. (peior.) 'clică, bandă, gloată', 2. 'nume dat nobilimii poloneze, corp de armată alcătuit din nobili polonezi': „Porni cu *şleahta* acolo şi se puse la pândă în dosul unei movile de margine" (II, 28);
- de origine rusească: *caretă* 'trăsură' (< rus. *kareta*, it. *carretta*): „Plecă ridicând valuri de praf prin care se legăna *careta* de Viana ca o corabie pe ape" (II, 20); *niznai*, întâlnit în expresia „a se face niznai" cu sensul „a se preface că nu înţelege" (< rus. *ne znáiu* 'nu ştiu'): „Scoroambă s-a făcut *niznai*" (II, 24); *sfeştoc* 'mănunchi de busuioc folosit pentru stropirea cu apă sfântă' (< rus. *svitok*, bg. *svităk*): „Nopţi de-a rândul ei scuturară *sfeştoacele* în vânt şi în toate nepărerile" (I, 174).
- de origine turcească: *abá* 'dimie, ţesătură groasă de lână' (< tc. *aba*) „Curat îmbrăcat într-un soi de zeghe lungă, ca un anteriu, de *aba* ţărănească, albă" (I, 219); *ciufut*: 1. 'evreu' 2. 'cămătar' 3. 'zgârcit' (tc. *çufut* 'evreu' din arab. *gehud*, cf. DER, 2077): „Femeia, *ciufută*, s-a lepădat, aruncând că are copii bolnavi de gâlci rele" (II, 24); *cherhana*: 1. 'fabrică' 2. 'loc unde se sărează peştele' (tc. *kiarhane*, cf. DER, 1726): „Şi tovarăşii plecară la late *cherhanale*, pentru alte corvezi" (I, 26); *harababură* 'dezordine' (< cf. tc. *ana babulla*): „L-a bălăbănit în toate felurile, şi scurt şi lung şi pe-o latură şi pe alta, încât a ieşit o *harababură*" (I, 167); *para* 'veche monedă divizionară turcească' (< tc. *para*): „Ştii cât valorează un cap de zimbru de 27 de *parale*?" (I, 303); *patalamală* 'diplomă, certificat de studii' (< tc. *batalamă*, Scriban): „Fără şcoală, fără *patalamale* – şi era abia o codană – ajunsese o nursă plină" (II, 225);
- de origine grecească: *carafă* 'sticlă cu gâtul lung şi partea de jos bombată' (tc. *karáfa*, fr. *carafe*, it. *caraffa*, Scriban): „Din *carafe* mereu pline şi neclintite pe masă, toate cele fireşti, câte şi cum se cuvin" (I, 142); *giuvaiericale* 'bijuterii' (< ngr. *tsovaerika*): „Pe când lângă el, unul, cine ştie, plecat peste un cadavru, îl jefuieşte de bani şi giuvaericale" (I, 186); *ritos* 'categoric, ferm' (< ngr. *ritós*, cf. MDN, 2000): „magistratura se declara *ritos* împotriva mea" (II, 207); *protipendadă* 'marea aristocraţie, clasa privilegiată' (< ngr. τής πρώτης πεντάδος 'primul din cinci', pentru că vechea aristocraţie se împărţea în cinci,

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)

Tiktin): „să se ducă pentru aer la Sinaia în Himalaia unde se strânge toată *protipendada* anglo-indiană” (II, 195);

- de origine maghiară: *beteag* ‘bolnav, invalid’ (< magh. *beteg*): „cu batista udă peste ochiul *beteag* am vizitat pe Stanciu”: *haidău*: 1. ‘păzitor de vite’, 2. ‘haidamac’ (< magh. *hajtó* ‘mânător, gonaci’, Scriban): „cinci *haidăi* cu puşti şi pistoale înconjurară pâlcul de maici” (II, 29); *dudău* ‘buruiană’ (< magh. *dudva*, Şăineanu): „*Dudaie* de bălării şi snopi de arnică uriaşă cu ochi de floarea-soarelui” (II, 112); *picioici* ‘cartofi’ (magh. *pityóka*): „întâlniră ţinuturi unde li se spune *picioci*...” (I, 227); *cleştar* ‘cristal’ (< magh. *kristály*, DER, 2140): „intra în propria imagine, ce-i surâdea răsfrântă din cleştarul pe care-l încercă întâi cu vârful piciorului” (II, 112);
- de origine germană: *chibiţ* ‘persoană care asistă la jocul de cărţi fără să ia parte efectiv la joc’ (< germ. *Kiebitz*): „Eu, al patrulea, *chibiţul* lor, cercetam ţărmul” (II, 259); *gheroc* ‘redingotă’ (< germ. *Gehrock*): „A început să se vaite şi să-şi sfâşâie gherocul” (II, 19); *laibăr* ‘vestă’ (< săs. *Leibel*): „Aici i-o întâmpinat, împleticindu-se, într-un laibăr petecit şi cu o căciulă călugărească” (I, 127); *rună* ‘caractere grafice folosite în cele mai vechi alfabete germanice şi scandinave’ (< germ. *Runen*; fr. *runes*): „Savila citi tainicile rune cu care locul îşi scria legile lui veşnice” (II, 301);
- de origine italiană: *leal* ‘credincios, cinstit’ (< it. *leale*): „Doamna nu juca leal şi nu-şi alegea mijloacele” (II, 207); *palancă* ‘loc îngrădit, împrejmuire, estacadă, palisade’ (< it. *palanca*, prin intermediul pol. *palanka* şi a tc. *palanka*, *palanga*, Cihac, II, 239): „Să nu se opintească în garduri, să i le dea jos *palancă* sau măcar să i le găurească şi să scape” (I, 31);
- de origine franceză: *eboşă* ‘schiţă’ (< fr. *ébauche*): „cine ştie ce paragini păstrează încă schiţe, *eboşe*, portrete de oameni şi ziare” (II, 162); *faeton* ‘trăsură elegantă, înaltă, pe arcuri cu o singură banchetă, trasă de un cal’ (< fr. *phaéton*, DER, 3238): „Plecase cu celălalt, popa Vlad, care avea *faeton*, grobind să ajungă la sat mai depărtat” (I, 122); *livrea* ‘haină cu fireturi’ (< fr. *livrée*, DER 4886): „Îmi porunci tare omul de sub şapca galonată şi livreaua arogantă” (II, 191);
- de origine engleză: *docar* ‘trăsurică uşoară cu două/patru roţi’ (< engl. *dog-cart*): „La început, pe jos ori călare, cu logofeţii după el, apoi din *docar*” (II, 233); *browning* ‘revolver cu încărcător automat’ (< engl. *browning*, numele unuia dintre producătorii acestui tip de armă): „Îşi ieşi din fire şi trase la rândul său *browningul* lui din teacă” (I, 317); *nursă* ‘dădacă, bonă’ (< engl. *nurse*): „*Nursa* trebui de astă dată să-l plimbe” (III, 222).

Alături de cuvintele a căror etimologie poate fi lămurită cu ajutorul dicţionarelor de specialitate, există în textul voiculescian cazuri de cuvinte cu etimologie necunoscută. De pildă, *carabăţ* (reg.) ‘larvă acvatică a unor insecte’ este înregistrat în textul lui V. Voiculescu cu forma *cărăbeţi*: „Puneau *cărăbeţi*, un soi de larve de cărăbuşi” (I, 9); *nahláp* ‘tălăzuire, contracurent’ ar avea

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)

legătură cu sl. *chlapati* 'a face valuri mici' (Tiktin) sau cu o var. a lui *năvrap*: „În fiecare zi treceau, vârtejuri duse de *nahlapi*" (I, 49); *ótova* 'plan, egal, uniform' are origine necunoscută. Cihac (II, 234) presupune o origine slavă fără să poată indica etimonul. Legătura cu rusescul *ot tog* 'de asta' (Tiktin) sau cu bulgarul *ot tova* 'al ei' (Scriban) e dubioasă (cf. DER, 5975), în: „cu roata *otova* dintr-o singură bucată de trunchi" (I, 1); *prior* (regional, despre miei) 'născut primăvară foarte de timpuriu': „un copil i-a adus să vadă o pereche de miei *priori*" (II, 54); *sanchíu*; 1. 'tăcut, posac', 2. 'zăpăcit, aiurit' – are origine necunoscută, fiind întâlnit în graiuri, în zona Munteniei (cf. DER, 7409): „Pe cât de *sanchiu* şi de dugos bărbat-su" (I, 66); *spelb* 'fără culoare, spălăcit' are origine incertă; pare să fie it. *scialbo* 'alb'. Lipseşte din dicţionare şi îl întâlnim la scriitorii contemporani (cf. DER, 8059): „dând zidurile *spelbe* în lături" (II, 261); *zăvod* 'câine de pază' – are origine obscură, probabil din sl. *zavoditi* 'a conduce' (Cihac, II, 471, cf. DER, 9473): „– Voi, *zăvozilor*, pe el!" (I, 3).

„Povestirile" lui Vasile Voiculescu oferă exemple de creaţii expresive şi de expresii idiomatice dintre care amintim: *buzat* în expresia *a rămâne buzat*, cu sensul 'a rămâne păcălit, înşelat, dezamăgit, cu buzele umflate': „M-am supărat foc că-i tăinuise până atunci meşteşugul lui [...]. M-am întors *buzat* la şatră" (I, 97); *a cucăí*, cu sensul 'a dormita': „Priviţi cum *cucăie* înaltpreasfinţitul taman ca cel căruia i-a luat umbra ucenicul sfântului Pahomie" (I, 271); *a forfăi* 'a umbla de colo până colo grăbit': „Rufele, aşternuturile lui curate de la Bucureşti *forfăiau* de puncte negre zburătoare" (II, 274).

În ceea ce priveşte expresiile idiomatice, din textul voiculescian am selectat următoarele exemple: „*Am* eu *ac de cojocul* iepii dumitale" (I, 145); „I s-a pus şi ei o traistă cu ovăz în cap, *să nu facă zâmbre*" (I, 231); „Nu e a bună fraţilor, *...o băgă pe mânecă* stareţul" (I, 142); „Unul singur din voi numai e de ajuns *ca să-l facă praf şi puzderii*" (I, 5).

Fără a pune punct analizei noastre, considerăm că opera lui Vasile Voiculescu oferă un foarte bogat material lingvistic menit a deschide noi teme de cercetare sau de a continua analiza realizată aici.

Bibliografie

Bulgăr, Constantinescu-Dobridor 2002: Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicţionar de arhaisme şi regionalisme*, vol. I şi II, Bucureşti, Saeculum Vizual.

Ciorănescu 2005: Alexandru Ciorănescu, *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Bucureşti, Saeculum I.O.

DA = *Dicţionarul limbii române*, tomul I, *A–B*, 1913; tomul I, partea a II-a, *C*, Bucureşti, 1940; tomul I, partea a III-a, *D–DE*, Bucureşti, 1949; tomul II, partea I, *F–I*, Bucureşti, 1934, tomul III, partea a II-a, *Ţ–Lacustră*, Bucureşti, 1937; *Ladă–Lepăda*, Bucureşti, 1940, *Lepăda–Lojniță*, Bucureşti, 1940.

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1998.

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)

Dimitrescu, Pamfil, Barborică 1978: Florica Dimitrescu, Viorica Pamfil, Elena Barborică, *Istoria limbii române: fonetică, morfosintaxă*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
Dumistrăcel 2017: Stelian Dumistrăcel, *Vasile Voiculescu: spaţii pragmatico-discursive*, în Oana Magdalena Cenac (ed.), Stelian Dumistrăcel, *Spaţii pragmatico-discursive*, Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca.
Drugă 2009: Luminiţa Drugă, *The Representation of Good and Evil in Vasile Voiculescu's Work*, în „Interstudia. Review of Interstud Interdisciplinary Centre for Studies of Contemporaru Discursive Forms" (Bacău), p. 171–179.
Marcu 2008: Florin Marcu, *Marele dicţionar de neologisme*, Bucureşti, Saeculum.
Mareş, Gheţie 1974: Al. Mareş, Ion Gheţie, *Graiurile dacoromâne în secolul al XVI-lea*, Bucureşti, Editura Academiei.
Munteanu, Ţâra 1978: Ştefan Munteanu, Vasile D. Ţâra, *Istoria limbii române literare. Epoca modernă*, Suceava, Editura Universităţii din Suceava.
Podosu 2007: Ion Podosu, *Universul prozei lui Vasile Voiculescu*, Cluj-Napoca, Limes.
Popescu 1993: Florentin Popescu, *Vasile Voiculescu şi lumea lui*, Bucureşti, Colibri.
Spineanu 2009: Claudia-Ileana Spineanu, *Stilul indirect liber în proza lui Vasile Voiculescu*, Iaşi, Lumen.
Şăineanu 1995-1996: Lazăr Şăineanu, *Dicţionarul universal al limbii române*, ediţie revăzută şi adăugită de Alexandru Dobrescu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, 5 vol., Iaşi, Mydo Center.
Voiculescu 1966: Vasile Voiculescu, *Capul de zimbru. Povestiri*, I, Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Voiculescu 1966: Vasile Voiculescu, *Ultimul Berevoi. Povestiri*, II, Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Voiculescu 1998: Vasile Voiculescu, *Integrala prozei literare*, ediţie îngrijită, prefaţă şi cronologie de Roxana Sorescu, Bucureşti, Anastasia.
Zaharia-Filipaş 1980: Elena Zaharia-Filipaş, *Introducere în opera lui Vasile Voiculescu*, Bucureşti, Minerva.

Linguistic References in the Prose of Vasile Voiculescu

The studies dedicated to the analysis of Vasile Voiculescu's work have highlighted, among other things, the aesthetic, ideological function meant to capture the artistic value of the fantastic prose, the intermingling of the myth with the fabulous (see Ion Apetroaie, *Vasile Voiculescu*, 1975); equally interesting is the analysis of the features of the "indirect free style" (see Claudia-Ileana Spineanu, *Indirect Freedom in the Prose of Vasile Voiculescu*, 2009). For other scholars, the research of Vasile Voiculescu's work was an attempt to "unmask" the masks of the author's self-seeking, along with the emphasis on the realistic component (see the story "Chef la mănăstire") or the traditionalist one (Mircea Braga, "Vasile Voiculescu în orizontul tradiţionalismului"). In addition to all these perspectives, our approach aims at applying the structuralist perspective on Vasile Voiculescu's writings, with examples and observations on the phonetic, lexical, morphological and stylistic levels, without excluding, where it was the case, the normative issues.

BDD-V4896 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:49 UTC)